

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРІ

В останні роки однією з провідних галузей народного господарства є космічна. Досягнення в дослідженні та експлуатації космосу є одним з найважливіших показників рівня розвитку країни.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що незважаючи на те, що це галузь дуже молода, темпи її розвитку дуже високі, і вже давно стало ясно, що дослідження і використання космічного простору нині немислимі без широкого і різнобічного співробітництва держав у розробці правової регламентації використання космічного простору.

Чому ж необхідно законодавче регулювання діяльності з освоєння космосу. По-перше, глобальний характер такої діяльності та її наслідків, по-друге, щоб забезпечити найбільш сприятливі умови ділового співробітництва держав, приватних комерційних космічних компаній та фізичних осіб-астронавтів та космічних туристів, по-третє, щоб відрегулювати конкретні відносини між державами, фізичними та юридичними особами, що виникають при проведенні ними спільної науково-технічної, туристичної, комерційної діяльності.

Вирішення проблем діяльності держав в космосі можливо лише в результаті міжнародного співробітництва, і, от, саме така співпраця держав в освоєнні космічного простору призвела до утворення особливої галузі міжнародного права – міжнародного космічного права. Видатними вченими у цій галузі були: І.П. Андрушко, Н.Р. Малишева, В.П. Непийвода, Ю. С. Шемшученко.

Починаючи з 1967 року було прийнято низку конвенцій з космічного права, але усі вони стосувалися тільки освоєння космосу в наукових цілях та державами, тобто стосувалися міжнародного публічного права.

Чинне міжнародне право допускає можливість здійснення діяльності по дослідженню і використанню "космічного простору як державами в рамках міжнародних міжурядових організацій, так і самими міжнародними міжурядовими організаціями [1].

В західній доктрині міжнародного права об'рунтовується точка зору, згідно з якою окремі індивіди можуть володіти міжнародною правособ'єктністю.

Міжнародне космічне право не виключає можливості здійснення космічної діяльності неурядовими організаціями (юридичними особами). Саме тому ст. VI Договору по космосу 1967 року передбачає міжнародну відповідальність держави "за національну діяльність у космічному просторі, включаючи Місяць і інші небесні тіла, незалежно від того, чи здійснюється вона урядовими органами чи неурядовими юридичними особами".

У 1984 році в США було прийнято законодавство, яке дозволяє приватним корпораціям запускати космічні об'єкти. Приватний капітал володіє технікою космічного зв'язку, використовуваної в рамках Міжнародної організації зв'язку через штучні супутники Землі та Міжнародної організації морського супутникового зв'язку. Всі приватні компанії можуть здійснювати свою діяльність тільки під контролем і з дозволу урядів їх національної приналежності, а відповідальність за їх діяльність несуть уряду. В наш час підтримку приватним компаніям надає Барак Обама. Президент США виступає за скорочення багатомільярдного бюджету NASA, який стає для американської економіки непосильним. Урізування державних космічних витрат можливо, якщо приватні компанії будуть запускати кораблі за свій рахунок, а американський уряд почне купувати у них місця на ракетноносіях [2]. Що ж стосується світової спільноти в цілому, то тут нажалі відсутнє узгоджене комерційне законодавство щодо використання космічного простору.

Американська компанія SpaceX 25 травня 2012 р. з другої спроби провела успішний запуск ракети "Фалькон" з метою доставити вантажний корабель "Дракон" на Міжнародну космічну станцію [3].

Космічний туризм почав активно розвиватися в кінці XX століття. У 1986 році на Міжнародному Конгресі Астронавтики була представлена доповідь на тему "Ймовірні економічні наслідки розвитку космічного туризму", який викликав масу обговорень не тільки в наукових, але й бізнес колах.

До речі, сама ідея космічного туризму вперше була відображена в ряді робіт Баррона Хілтона і Крафта Еріка, опублікованих в 1967 році. Вони перші спробували проштовхнути ідею комерціалізації космосу. На жаль, в той час вона не увінчалася успіхом [4].

Таким чином, суб'єктами міжнародного публічного космічного права є тільки суверенні держави і міжнародні міжурядові організації, здійснюють космічну діяльність. А ось міжнародне приватне право повинно визнавати суб'єктами космічного права, як корпорації, так і фізичних осіб, що користуються послугами цих корпорацій. Тут ми можемо гово-

рити про космічний туризм та господарську діяльність підприємств з перевезень державних астронавтів та вантажів.

Тобто з вище наведеного можна запропонувати державам-учасникам ООН створити загальне спільне міжнародне законодавство з використання космосу у комерційних цілях, як приватними господарськими організаціями, так і туристами, які є споживачами даних послуг, а також про взаємодію держав та приватних підприємств у космічній галузі.

Література:

1. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 10 жовтня 1967 р. // [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.marazm.org.ua/document/konvencii/index.php?file=%C4%E5.txt>.
2. Космический бизнес: как частные компании осваивают космос от 12 апреля 2011 г. // [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://kontrakty.ua/article/30862>.
3. Американцы запустили первый частный космический корабль от 22 мая 2012 г. // [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.from-ua.com/news/a2e53925cc3b0.html>.
4. Космический туризм: путевка в другой мир от 28.10.2008 г. // [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.3dnews.ru/editorial/space-ships>.

УДК: 339.9.012.24:347.823.3(043.2)

Осадчий О.А.,
студент,

Юридичний інститут,
Національний Авіаційний Університет, м. Київ
Науковий керівник: Козирева В.П., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ" У СФЕРІ НАДАННЯ АВІАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Необхідною умовою розвитку національної економіки, поглиблення співпраці з іншими державами, створення сприятливого середовища для залучення іноземних інвестицій є належне правове забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності щодо надання авіаційних послуг, що становить важливий напрям господарської діяльності. У

зв'язку з цим привертає увагу неоднозначне тлумачення нормативними та доктринальними джерелами власне поняття "зовнішньоекономічна діяльність".

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16 квітня 1991 р. (далі – Закон про ЗЕД), ЗЕД – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [1]. По-іншому визначив поняття ЗЕД Господарський кодекс України. Згідно з ч. 1 ст. 377 ГКУ зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном та/або робочою силою [3].

Визначаючи перетин митного кордону майном та/або робочою силою обов'язковою (кваліфікуючою) ознакою ЗЕД, законодавець вдався до формального, звуженого підходу до розуміння такої діяльності. На користь цього свідчить, передусім те, що відповідно до Митного кодексу України від 11 липня 2002 р. (далі – МКУ) переміщуватися через митний кордон і проходити митні процедури можуть лише товари та транспортні засоби. Однак предметом зовнішньоекономічної операції (згідно з ст. 4 Закону про ЗЕД, до якого відсилає норма ст. 379 ГКУ "Види зовнішньоекономічної діяльності та зовнішньоекономічні операції") можуть виступати і роботи, послуги, об'єкти інтелектуальної власності, фінансові активи тощо, про перетин якими митного кордону не може йти мова [3].

Додаткові аргументи проти абсолютизації ознаки перетину митного кордону отримуємо, проаналізувавши визначення понять "митна територія" та "митний кордон", що дає МК. Так, відповідно до ст. 9 МКУ єдину митну територію України становлять територія України, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір тощо, на які поширюється виключна юрисдикція України. Території ж спеціальних митних зон, розташованих в Україні, вважаються такими, що знаходяться поза межами митної території України, крім випадків, визначених законами України. У свою чергу, ст. 10 МК встановлює, що межі митної території України є митним кордоном України [2]. Митний кордон України збігається з державним кордоном України, за винятком меж території спеціальних митних зон. Для цілей оподаткування товари, ввезені на території спеціальних митних зон, розглядаються як такі, що знаходяться за межами митної території України. Ввезення на митну територію України цих товарів здійснюється в режимі імпорту. Відтак, згідно з визначенням ч. 1 ст. 377 ГКУ операції щодо ввезення то-